

Capitolul 1

Ziua se stinge pe nesimțite deasupra așezării șerpuitoare și răzlețite pe vreo zece kilometri, de-a lungul râului. Dacă centrul așezării era chiar mijlocul ei geografic este greu de apreciat, dar cu siguranță acolo erau toate instituțiile trebuitoare omului: primăria, miliția, dispensarul, școala, biserica, poșta și cârciuma. Era prima duminică a lui aprilie 1989; cum cenușiul înserării începea să nască geometrii ciudate, oamenii se retrăgeau spre case sau căutau drumul spre singura instituție deschisă în toate zilele săptămânii. Numai cine nu i-a trecut pragul nu știe cât de importantă este acea instituție, unde veștile ajung înaintea poștei, oamenii au curajul să spună ce gândesc, bat câmpii în voie sau iau decizii capitale, unde își golesc sufletele împovărate cu mai mare cinstire decât în fața preotului, își recunosc neputințele ori virtuțile, își rezolvă bărbătește litigii vechi și pleacă acasă cu sentimentul că ziua nu a trecut degeaba.

Lumina își făcea drum cu greu de la becul cu abajur metalic, suspendat între tavan și tejghea. Murmurul uniform era rupt de câte un pahar scăpat pe podea ori de o voce răstită. Nilă Pleșanu îi urmărea pe sub sprâncenele stufoase, nu-i scăpa nimic din ce se întâmpla în cârciuma lui, știa ce gândea fiecare, nimeni nu pierdea ocazia să-și povestească viața în fața unui pahar de băutură.

— Am auzit că nu poți ajunge acolo din cauza strigoilor. Or fi duhurile celor morți...

Cuvintele veneau din fundul sălii și continuau o poveste mai veche.

— Eu am auzit că duhul căpitanului împușcat de nemți păzește locul ăla, de-aia nu poți ajunge, vorbi altul.

— Era maior, nu căpitan... Și a murit în luptă cu rușii, la Iași, cu nemții eram aliați la acea vreme, îl corectă cârciumarul. Cu brațele proptite în tejghea și capul ridicat părea un animal sălbatic și puternic, gata să sară asupra prăzii. A murit ca un erou, mai spuse. Apoi, ridicând sprâncenele: Acolo să nu vă duceți, că nu vă mai întoarceți. Se petrec lucruri ciudate, adăugă ștergând un pahar pe care-l ridică în lumina becului. Puse paharul pe tejghea, cu gura în jos. Ați auzit de Duhul Văduvei? Întrebă, privind peste cei din sală. Ei, aflați că cel mai rău este Duhul Văduvei. Nu te poți împotrivi și, dacă scapi cu viață, ori înnebunești, ori rămâi mut. Ți se strâmbă gura, rămâi așa, cu falca-ntr-o parte, arată el strâmbându-și gura. Duhul Văduvei păzește drumul care duce în Podul Rugilor. Murmurul se topi într-o liniște gravă. Să nu încercați să ajungeți acolo, mai spuse cârciumarul și se întoarse către raftul cu sticle.

Liniștea fu lungă și apăsătoare.

— Am patruzeci de ani, șopti cineva într-un târziu, pipăindu-și falca, dar parcă începe să mă furnice pe șira spinării. Are dreptate Nilă, uneori se văd lumini noaptea. Dacă ești atent, vezi lumini...

— Cineva s-a întâlnit cu un urs cu zgardă la gât, prin martie, aproape de platou.

— Pavel Ciucă. S-a pișat pe el când s-a ridicat ursul în două picioare. Alții, care l-au văzut, spun că nu te omoară, numai se ridică în două picioare și te scuipă.

— Nici nu trebuie să te omoare, că mori singur. Sau îți ia gura, vorba lui Nilă. O fi Duhul Văduvei, care se poate schimba în te miri ce.

— Ăla e urs de-adevăratelea și nu e așa de periculos ca Duhul Văduvei. Dacă ar fi fost Duhul Văduvei, Pavel nu ar mai fi acum în viață. Cărciumarul îi privi din nou pe sub sprâncenele stufoase, fiind atent și la paharele pe care le umplea.

— Ca să fiu sincer, până în seara asta n-am știut nimic despre așa ceva, rosti cu jumătate de gură Ion Socol, aflat la al treilea pahar de rachiu. Și nici nu cred. Pe ce dracu' lume trăiți?

— Atunci, mergi până în Podul Rugilor și eu dau o sticlă de rachiu când te întorci, îl provocă cineva. Și dacă nu te mai întorci...

— Și cine mă însoțește ca să vadă dacă eu ajung sau nu până în Podul Rugilor? Ion Socol se ridică în picioare și privi peste capetele celorlalți.

O tăcere suspectă se lăsă între cei patru pereți ai cărciumii, doar Nilă îi înfruntă privirea. Când se întoarse spre raftul cu băuturi, îi aruncă peste umăr:

— Las-o încurcată, Ioane. Dacă ții la viață, stai departe de Podul Rugilor, că nu-i lucru curat ce se întâmplă acolo. Cine mai vrea un rând, că închid?

— Eu nu mai cred în povești, Nilă.

Ion Socol și Nilă Pleșanu au copilărit împreună și tot împreună au fost la școală, o vreme.

— Dar de lostrița care se schimbă în femeie ce știți? îndrăzni să întrebe Dumitru Păun.

— Îmi povestea bunicul, începu unul de lângă ușă, că o dată pe an, dar nu într-o noapte anume, ci numai când razele lunii cădeau într-un anume fel pe gura Latoriței, ieșea din apă regina lostrițelor care se transforma în femeie și ademenea flăcăii.

— Și când se întâmpla asta? Cam pe ce timp?

— Eee-he! Cu ani mulți în urmă, numai ai bătrâni știu. Odată, râul era plin de lostrițe și de lipani. Acum au mai rămas doar

păstrăvii. Se mai zice că lostrițele și lipanii s-au retras în castelul de sub ape, dar că s-ar întoarce.

— Așa să fie, Nilă? întrebă unul mai tânăr, simțindu-se copleșit de timpul adunat peste apa ce tot curge afară.

— Așa o fi fost, dacă spun bătrânii.

Murmurul crescuse până cuprinsese întreaga sală, apoi se auzi un scârțâit de scaun și Dumitru Păun se ridică de la masă, spunând că la șase dimineață trebuie să plece la lucru.

— Merg și eu, că tot în direcția aia stau, se hotărî altul.

Nicolae Florescu se desprinsese de tejghea cu gesturi scurte și hotărâte.

— Păi, să mergem, se trezi vorbind Ion Socol. Ia banii, Nilă, și să te ia dracu' cu văduva și cu duhul ei cu tot, mai spuse, ieșind din cârciumă.

Cârciuma lui Nilă Pleșanu se goli repede, ieșiră unul după altul; nu era cârciuma lui Nilă, el era angajatul statului, dar de atâta vreme era cârciumar, că toată așezarea îi zicea „Cârciuma lui Nilă“.

— Ca să fiu cinstit, pe mine mă impresionează chestia cu lostrița, se auzi o voce care se tot depărta în întunericul de afară. Deși cred că sunt mai mult povești...

— Crezi? se auzi altă voce, și ea depărtându-se în noapte.

Nilă se pregătea să închidă cârciuma, trăgând cu urechea afară; dincolo de șosea, se auzea apa învolburată a râului.

*

Noaptea se rărea într-o margine când ajunseră la capătul drumului, unde singura certitudine rămânea funia neînduplecată și aspră. Se opriră să-și tragă sufletul. Mâini însângerate se răsuceau neliniștite și curioase spre răsărit. Trecură dincolo de poarta din bile de brad, când drumul abrupt se așeză într-un

podiiș neted, acoperit de iarbă, prin care își târâră picioarele până în fața unui acaret din lemn. Funia se slăbi. Doi dulăi se așezară în apropierea celui legat și-l priviră iscoditor. Omul care îl târâse până în acel loc necunoscut se tot ducea și se tot întorcea din acaretul de lemn. Îi aruncă o cămașă lungă, apoi îi ceru să se dezbrace. Stăpânindu-și cu greu tremurul mâinilor, deznodă funia prinsă în jurul gâtului și începu să se dezbrace; dădu jos costumul bleumarin, cravata roșie, cămașa albă, mirosind a transpirație, pantofii negri și șosetele negre, apoi îmbrăcă, așa cum i se ceruse, cămașa lungă până în pământ. Ceasul cu limbi fosforescente îl pierduse în timpul urcușului. Nu se împotrivi nici când îi legă niște cătușe rudimentare deasupra gleznelor, prinse între ele cu un lanț nu mai lung de patruzeci de centimetri. Abia când necunoscutul termină de nituit fiarele de la glezne știu că nu visează. Simți lichidul cum urcă din stomac, apoi își face drum în afară, ieșind violent pe gură și pe nas. Căinii săriră în picioare, lichidul acru-înțepător se revărsa în valuri, extenuându-l și acoperindu-l de sudoare. Mai oticni o dată și gura i se umplu de un lichid vâscos, amar ca fierea. Gemu și se târî prin iarbă câțiva pași.

Lumina se limpezea de ultimii vălătuci de aburi; ceva măreț era în acel tragic început al zilei, poate prima dimineață adevărată pe care o vedea. Privirea i se opri pe fața celuiilalt. Nu-l cunoștea. Cu o voce pe care nu și-o recunoscuse, îl întrebă cine este. Nu se auzi decât un lătrat de câine. Transpirația îi țâșni iar prin toți porii și un vâl cenușiu i se așeză peste ochi, întunecând dimineața albă și cerul albastru de deasupra, când fu împins spre o chilie ascunsă între un pâlț de copaci și gardul dinspre nord. Ușa din metal era deschisă. Aruncă o privire înăuntru. O chilie din zid, cam de patru metri pe doi metri, iar deasupra, în tavan, un ochi mic din geam mat, singurul loc pe unde ar putea

intra lumina. Respiră adânc și mai privi o dată în jur: o clădire cu prispă largă, ca un conac vechi, se ridica în partea de unde răsărise soarele, apoi, spre apus, aproape de pădure, un grajd lung cu fânar deasupra. Din spatele necunoscutului îl priveau câinii, spunând că nu dau doi bani pe el. Privea cu nesaț ritualul dimineții și o clipă fu de ajuns pentru a recunoaște că era primul răsărit de soare la care era martor. Se prăbușea o lume sau era doar o întâmplare de-o clipă în noianul de întâmplări ale timpului?! Cerul se sfărâmă și se prăbuși când necunoscutul îl împinse înăuntru și-i vorbi:

— În colțul ăla, în stânga ușii, este hârdăul, iar dincolo, în dreapta, trei pâini și o căldare cu apă. O săptămână nu mai primești nimic.

Zgomotul zăvorului lăsa în urmă o liniște apăsătoare, amenințând să rămână acolo pentru totdeauna. Câinii își frecară capetele de picioarele stăpânului, apoi desenează cercuri largi în jurul lui. Aproape de grajduri, caii pășteau fornăind și dând din cap ca să alunge muștele, iar jos, printre fâlcile muntelui, șerpuia râul ca un balaur uriaș ai cărui solzi scânteiau, loviți pieziș de lumină. Omul se îndreaptă spre conacul cu prispă largă; în spate auzi bătăi în ușa metalică și țipetele celui închis. Își continuă drumul până pe prispă, unde se prăvăli pe un pat îngust. Zgomotele se auzeau tot mai slab, iar corpul îi devenea ușor imponderabil, pierzându-și consistența și amintirile.

*

Maiorul Radu Pădureanu, în uniforma vânătorilor de munte, intră pe poartă și, în apropierea prispei, coborî de pe cal cu gesturi domoale, scoțând piciorul drept din scară și rotindu-l, perfect întins, peste spinarea armăsarului, în timp ce piciorul

stâng rămânea fixat în cealaltă scară. Mișcările îi erau lente și sigure, dar, mai cu seamă, pline de grație. Căinii se înălțară, încercând să ajungă cu limbile la gâtul lui. Maiorul îngenunche și cuprinse cu brațele-i lungi gâturile puternice, apoi își frecă bărbia de capetele lor. Dancu și cu Dulca scânceau ușor, amușinând pieptul maiorului. Stăpânul podișului privea cum se apropie de prispă, fără grabă, cu pași elastici și egali, creionând în aer mișcări sigure și maiestuoase, negraba lui spunând că are tot timpul din lume și că pentru niciun lucru nu merită să te grăbești.

„I-am pierdut pe Andrei și pe Ioana“, aproape că strigă. Maiorul începu să urce scările. „Am străbătut țara în lung și-n lat...“ I se păru că zgomotul cuvintelor se aude doar în coșul pieptului și se pregăti să repete. „Știu, dar îi vei găsi, vorbi maiorul, așezându-se pe un scaun de răchită împletită. Să fii atent la semne, că se vor întâmpla multe.“ „Mi-am pierdut răbdarea și încrederea...“ „Îi vei găsi când va veni timpul, toate la vremea lor.“ „De ce nu când este nevoie?“ Maiorul îl privi lung, cercetându-l atent. „Așa este rânduiala, băiete, și e musai s-o respectăm. Tu ai rolul tău în rânduială și nu mai poți ieși din el, oricât de mult te-ai strădui. Trebuie să înveți răbdarea, așa cum învățatură ți-a fost drumul pe care ai mers, pentru că numai răbdarea te clădește pentru mai târziu.“ „Am învățat-o cum puțini au făcut-o, dar simt că mă lasă puterile. Sunt obosit și nu mă mai pot orienta. Da, sunt obosit și neputincios...“ „Neputința este doar forma pe care o iau gândurile. Ce ai de gând să faci cu cel pe care l-ai închis în dimineața asta?“ „Să-mi spună unde mi-a dus familia, apoi voi mai vedea.“ „Nu știe. Ar fi bine să lași lucrurile așa cum sunt.“ „Cum așa? Ce tot vorbești? Cum să le las așa cum sunt?“ „Lucrurile sunt mai complicate, oftă maiorul. Mult mai complicate, aproape greu de înțeles. Dacă

n-ar fi fost el, ar fi fost altcineva. În rânduială nu există prieteni și dușmani, există numai rânduială; nu există bine și rău, există numai momente de manifestare a rânduiei.

„Stai, stai, stai! strigă, prinzându-l de reverele vestonului, habar nu ai prin ce am trecut, trăiesc ca un strigoii, poate chiar am murit și încă nu am aflat, sau voi muri în curând și degeaba...” „Nimeni nu moare degeaba, moare când trebuie, unde trebuie și de ce trebuie. Lupta e a fiecăruia cu el însuși, iar moartea vine întotdeauna din trecut, nu din viitor. Te poți apăra de ce este în afara ta, nu de ce este înăuntru, de ce a pus rânduiala în tine. Te uiți la găurile din veston? Sunt urme de la Iași. În război afli cel mai bine ce spun eu acum.” „Tot visez o femeie spânzurată, îl întrerupse, care se uită la mine de parcă n-ar fi moartă, ar atârna numai în ștreang.” „Să-l întrebi pe bunicu-tău, el știe despre ce e vorba. Când îl vei întâlni, să-i spui asta, negreșit.” „Nici nu știu cum arată bunicul...” „Îl vei recunoaște, el te știe bine și e nerăbdător să te întâlnească.”

Îl asculta cu capul în mâini, iar când se îndreptă și privi în jur, maiorul traversa podișul cu pași rari și egali, desenând în aer mișcări sigure și maiestuoase, negraba lui spunând că are tot timpul din lume și că pentru nimic nu merită să te grăbești.

*

Se ridică de pe patul îngust și se dezbracă, aruncând hainele la întâmplare; luă din casă cele trebuitoare pentru bărbierit și spălat, apoi coborî prispa largă și se îndreptă spre partea de apus a podișului, unde se înălța, pe patru picioare metalice, un butoi de două sute de litri, din tablă, sub care atârna o țeavă cu sită la capăt. Un duș rudimentar. Pe masa din lemn de brad, lângă duș, își aranjă oglinda, briciul de bărbierit, tubul cu pastă,

pământul, săpunul și, spre marginea mesei, prosopul. Încă îl urmărea crâmpeiul de vis pe care-l avusese. Se bărbieri și intră sub dușul improvizat. Nu dădea semne că s-ar simți mai bine decât ieri sau decât cu un an în urmă. Numai oboseala stătea culcușită acolo unde o știa de mulți ani.

Strânse robinetul și se frecă îndelung cu un prosop aspru, apoi se întoarse în casă, unde îmbracă haine curate. Simți junghiul din capul stomacului. Dacă nu se va mai întoarce? De fiecare dată când trebuia să ajungă în acel loc nenorocit simțea junghiul. De pe prispă, mai privi o dată valea, apoi coborî drumul până la mașină.

*

Femeia făcea cu mâna, de parcă s-ar juca, și privea asfaltul cenușiu de sub picioare. Ai zice că o structură limfatică, sau numai consemnată în amintiri, prinsese rădăcini într-un teren pe cât de ostil, pe atât de ademenitor. Auzea mașina, fără să privească în direcția de unde venea zgomotul de motor, iar semnul pe care îl făcea trăda mai degrabă indecizia decât exprimarea categorică a unei dorințe; îi era, poate, indiferent dacă cineva oprește sau trece mai departe, așa cum drumul pe care îl avea de făcut devenea o povară și nu o evadare. Orice s-ar întâmpla este la fel de bine sau la fel de rău.

Mașina opri în dreptul ei și omul de la volan deschise portiera, întinzându-se peste scaunul din dreapta; fără să privească la femeia de pe trotuar, așteptă cu mâinile pe volanul mașinii și privi în lungul drumului. Trecură câteva clipe bune, poate un minut, continuând să privească drumul din față, în timp ce ea fixa asfaltul cenușiu de sub picioare, cu mâna încă ridicată, îndoită de la încheietură. Într-un târziu, coborî mâna și se

strecură în mașină; nu dădu binețe și nu spuse unde merge, nici cel de la volan nu o întrebă. După opt, nouă kilometri, femeia se mișcă pe scaunul din dreapta și îl privi cu coada ochiului, poate animată de o strictă curiozitate. Aproape de intersecția cu șoseaua care urcă de-a lungul Oltului spre Transilvania, bărbatul o întrebă dacă merge în sus, adică în amonteale râului; femeia tresări și întoarse foarte scurt capul, apoi reveni la poziția dinainte.

— Nu, în jos, răspunse, lovind cu mâna geamul din dreapta.

Liniștea stăruia peste munții din rocă vulcanică, încremeniți de o parte și de alta a râului ce curge paralel cu drumul, cei doi continuau să privească în față, de parcă urmăreau pe un ecran imens imagini dintr-un film știut. Abia la intrarea în oraș el întrebă, fără să-și ia ochii de la ecranul din față:

— Rămâi în oraș sau te întorci?

— Sper să mă întorc, răspunse, privind și ea imensul ecran.

— La șase, continuă el, consultând ceasul de la mână, adică la optsprezece, și eu sper să mă întorc. Dacă te voi găsi aici, arată cu degetul stația de autobuz de pe cealaltă parte a șoselei, te voi scuti de aglomerația din autobuz. Unde te las?

Era știut că mijloacele de transport în comun funcționează greu, trec rar, iar când o fac, vin încărcate, adevărate cutii de sardele. Pentru ea trebuia să fie o adevărată mană cerească invitația lui.

— Oriunde, răspunse femeia, fără să-i confirme dacă la ora precizată va fi acolo sau nu. Și aici este bine... Când mașina trase lângă trotuar, coborî, apoi împinse cu grijă portiera.

Mașina porni mai departe spre centrul orașului, bărbatul urmărind-o în oglinda retrovizoare cum încremenește pe trotuarul cenușiu. După câteva sute de metri, se strecură pe o alee scurtă și parcă în fața blocului unde închiriasse un apartament

cu doi ani în urmă. Lăasă mașina în fața scării și hotărî să urce la etajul patru după ce se va întoarce de unde trebuie să se prezinte în fiecare zi de marți, la ora paisprezece. O luă la picior pe bulevardul V.I. Lenin, care taie orașul de la nord la sud, în linie dreaptă, și traversează râul Olănești pe un pod de aproape cincizeci de metri, așezat pe picioare din beton armat. După o jumătate de oră de mers, ajunse la instituția al cărui client era. Se legitimă subofițerului de la poartă și spuse că trebuie să se prezinte la maiorul Caranfil; subofițerul ridică receptorul, formă un număr și îi spuse să aștepte. Apăru, în sfârșit, cineva care să-l conducă în aripa din dreapta clădirii; știa și singur drumul, îl făcuse de atâtea ori, dar așa era procedura, cineva trebuie să te însoțească de la poartă până la intrarea în clădire, unde se află ofițerul de serviciu și de unde altcineva te ia și te duce la cel care te așteaptă.

*

Maiorul Caranfil, îmbrăcat civil, îl întâmpină, ca de fiecare dată, cu o figură de om împovărat de probleme. Îl ținu câteva minute în picioare, apoi îi arătă cu mâna stângă – în dreapta ținea o țigară cu filtru alb – un scaun. Se așeză.

— Dispari cam des și stai cam mult, vorbi ofițerul, într-un târziu, mulțumit de cum îi reușise construcția lexicală. Unde ai fost săptămâna trecută? Cel din fața lui întârzia cu răspunsul. Aștept, continuă și porni un casetofon.

— Îmi caut familia. După cum știți, când am ieșit, nu i-am mai găsit unde i-am lăsat și nici vești despre ei n-am avut, scrisorile nemaiajungând la mine și, cu siguranță, nici ale mele la ei.

— Cine să aibă nevoie de un pușcăriaș? Renunță, le-ai face un mare bine, mai vorbi maiorul.

